

Mărturii, jurnale, studii despre o perioadă istorică zburciată

Armata Roșie în România

„Orice încercare a mea de a găsi gestului (comunicatul Ambasadei Rusiei – n.r.) o explicație rațională a fost sortită eșecului. Doar o trimitere la un consum excesiv de vodcă ar putea explica acest nitam-nisam al unei ambasade despre care se presupune că e condusă de diplomați și nu de zurlii ai Facebookului”, scrie jurnalistul Ion Cristoiu pe blogul său.

Cât privește inițiativa acestei postări, Cristoiu scrie: „Mă număr printre cei care urmăresc atent presa noastră. N-am întâlnit în ultima vreme semnele cât de cât ale unei campanii de presă dedicate comportamentului Armatei Roșii la intrarea în România. E drept, în primii ani postdecembriști, în România a apărut o serie de cărți și articole despre abuzurile soldaților sovietici ajunși pe teritoriul românesc, primul teritoriu capitalist pe care a intrat Armata Roșie.

La vremea respectivă au apărut studii de istorie solide, întemeiate pe documente, dar și articole superficiale, supuse senzaționalismului ieftin. Dar chiar și în aceste condiții n-a fost vorba de o campanie. (...) De atunci, tema abuzurilor comise de Armata Roșie pe teritoriul românesc n-a mai fost abordată în presă”.

„Textul a stârnit indignare în rândurile românilor. (...) Orice încercare a mea de a găsi gestului o explicație rațională a fost sortită eșecului. Doar o trimitere la un consum excesiv de vodcă ar putea explica acest nitam-nisam al unei ambasade despre care se presupune că e condusă de diplomați și nu de zurlii ai Facebookului”, scrie Cristoiu. Acesta a redat și stenograma întâlnirii din februarie 1946 dintre I.V. Stalin și o delegație AR-LUS, din care reieșea că Stalin știa de abuzurile soldaților.

Potrivit notațiilor din Jurnalul lui Mihail Sebastian - un scriitor care, indiscutabil, a așteptat din răspuneri Eliberarea, date fiind umilintele îndurate sub nemți ca evreu - rușii au boala ceasurilor. (Din studiul „Colonizarea rusească a României” apărut în volumul „Un pesimist la sfârșit de mileniu”, Editura Evenimentul românesc, 1999). Violarea femeilor pare explicabilă. Atât prin abținerea de fond, cât și prin deosebirea dintre cochetele române și tovarășele lăsate acasă. Mania ceasurilor mărturisește însă un infantilism straniu, de ditamai bărbai fascinați de jucăria cu ticăit și limbă mișcătoare.

«Vineri, 1 septembrie [1944] Nedumerire, frică, îndoială. Soldați ruși care violează femei (Dina Cocea povestea ieri). Soldați care opresc mașini în stradă, dau jos pe șofer și pasageri, se urcă la volan și dispar. Magazine prădate. Azi după-masă, la Zaharia, au năvălit vreo trei și au răscolit casa de fier, de unde au luat ceasornice. (Ceasornicul e jucăria care le place mai mult.)»

După ceas, pe scara fascinației vine automobilul:

«Am văzut azi-dimineață o tanchetă sovietică fugărinte o mașină particulară pe care voia

s-o conșiște. Incidentele de stradă continuă. Trecători bruscați, ca să dea ceasul. Ceasul e ideea fixă a soldatului rus.»

Mărturiile oficialilor români

Boala mașinilor cochete, care merg singure, fără a fi împinse ca și tancurile, ca și camioanele Molotov, dar în plus au avantajul de a fi drăguțe, e sesizată și de generalul Constantin Sănătescu în Jurnalul său.

«31 august 1944. Sosesc trupe ruse din ce în ce mai multe în jurul Capitalei. Avem mari nemulțumiri, întrucât bande de soldați ruși jefuiesc și mai ales confiscă toate automobilele, fără vreun control.»

Un alt prim-ministru postbelic, Nicolae Rădescu, notează și el într-un soi de jurnal („Începutul ocupației”, scris la Lisabona în 1947 și publicat în revista „Memoria”, nr. 6 din 1992).

„În timpul perioadei extrem de dificile în care am fost șef al guvernului, perioadă care a durat trei luni, trupele sovietice s-au dat jafului și ucidau oameni la întâmplare. În fiecare dimineață eram obișnuiți să primesc rapoarte despre jafurile și asasinările din timpul celor 24 de ore precedente. Nici membrii sovietici ai Comisiei de Control aliate, nici reprezentanții diplomației sovietice n-au luat în considerare numeroasele mele plângeri; departe de a lua măsuri pentru a pune capăt terorii exercitate de trupele sovietice, aceleași autorități ruse ce-

reau ca ministrul de interne să ordone execuția oricărui român care îndrăznește să se apere când era atacat de soldații ruși”.

„Vin rușii!”

Abuzurile așa-zișilor eliberatori e dezvăluit în toate memoriile martorilor oculari. Paginile dedicate invaziei rusești în amintirile lui C. Rădulescu-Motru, tipărite în 1997 sub titlul „Revizuirii și adăugiri”, nu mai au nevoie de comentarii:

„Sîmbătă. 9 septembrie 1944. Butoești. Pe la orele nouă dimineața, o veste străbate ca o săgeată satul întreg. Vin rușii! Au ajuns coloanele lor de căruțe la Arginești, cătunul vecin dinspre răsărit. Nici o clipă de pierdut! Toți sătenii fug cu vite, copii și lucrurile ce mai au prin casă, spre pădure. Sunt sfătuit să fug și eu cât de în grabă, fiindcă rușii pe unde trec trag spre conace și întreabă de boieri, de la care vor bani, ceas, haine și dacă nu au cît vor, lovesc. Plec spre vii în deal. Cu mare greutate din cauza piciorului drept, la care am avut accidentul.

După o oră de mers, mă opresc la chioșcul viii, de unde pot să văd în lungul șoselei naționale pînă la o mare distanță. Aci se transportă de servitorii din curte câteva haine, pleduri pentru a ne acoperi noaptea, radio, de care sunt foarte amatori rușii și alte obiecte. Pînă la ora 12 însă nici o căruță de ruși. Nevastă-mea, care rămăsese la conac pentru a lua ultimile dispoziții, vine și mă ia înapoi. Dar de abia sosesc din nou la conac, că un

rus călare intră în curte. «Da-te cai!» Să dăm cai. Caii fuseseră trimiși la pădure pentru păscut de către nepotul meu, căpitanul Sobineschi, care era și proprietarul lor. Nu puteam explica rusului nimic, fiindcă el nu știa o boabă din altă limbă, decît a lui.

A plecat rusul mai departe călare spre pădure în căutarea cailor, după ce i-a căutat prin toată curtea. După-amiază încep căruțele. Unde ajung și văd cai, îi ia și îi înhamă. Tot ce întîlnesc în apropierea șoselei de ale mîncării: paseri, viței, porci, împușcă și ia cu ei. Căci armata nu are bucătărie de campanie, unde să mînce soldații. Fiecare căruță este pe cont propriu. Se alimentează din ceea ce fură.”

„În spiritul unor relații pe care ni le dorim pragmatice și predictibile cu Federația Rusă este indicat ca aspectele istorice să fie un domeniu de dezbateră pentru istorici și mediul academic în general. Postarea Ambasadei Federației Ruse nu are rigoarea pe care o poate avea o dezbateră academică, iar informațiile diseminate în spațiul public prin această postare nu sunt complete. Regretăm ca Ambasada Federației Ruse continua seria «episoadelor istorice». Trecutul relațiilor dintre România și Federația Rusă nu trebuie să facă loc unor speculații și opinii nefundamentate, care pot dăuna relațiilor bilaterale”, a reacționat Ministerul Afacerilor Externe, într-un comunicat de presă.

■ M.F./D.M.

Scheciurile maestrului Constantin Tănase

Despre tâlhăriile soldaților din Armata Roșie, dar și despre obsesia pentru ceasuri, există referințe inclusiv în piesele de teatru ale vremii. Constantin Tănase (5 iulie 1880 - 29 august 1945), figură cheie în teatrul de revistă românesc, a compus monologul:

„Rău era cu «der, die, das!»
Da-i mai rău cu «davaî ceas!»
De la Nistru pân' la Don
Davaî ceas, davaî palton
Davaî ceas, davaî moșie
Harașo tovarășie!”

Despre Constantin Tănase se spunea că a fost asasinat de Armata Roșie din cauza satirei la adresa soldaților ruși.

Există dovezi că a fost amenințat cu moartea în repetate rânduri, dar, în loc să se oprească, în plină ocupație sovietică, a apărut pe scenă într-un pardesiu imens, cu mâinile „bandajate” cu ceasuri de mână.

Apoi și-a deschis pardesiuul, scoțând la iveală un imens ceas cu pendulă. Arătând către acesta, a spus: „El tic, eu tac, el tic, eu tac”. Două zile mai tâ-

ziu, actorul Constantin Tănase era mort. ■

Comunicatul Ambasadei Rusiei la București

„Un mit creat de cei cu atitudine antirusă”

Cine a avut nevoie, la 75 de ani după cel de-al Doilea război mondial, să scoată de la naltalină miturile despre „atrocitățile” soldaților sovietici – eliberatorilor Europei de fascism.

Pe parcursul unei lungi perioade de timp, în presa occidentală și cea românească apar periodic diverse publicații menite să-i denigreze pe ostașii Armatei Roșii care au eliberat de fascism țările Europei de Est și Europei Centrale. În cadrul acestei perpetue campanii de propagandă, ostiile critici anti-sovietici și anti-ruși încearcă insistent să-i convingă pe oameni că Armata Roșie era o adunătură de tâlhari și violatori care nu știau de nicio milă față de populația civilă. Astăzi asistăm la o revitalizare a acestei campanii.

Inițial, miturile de acest gen au apărut datorită eforturilor ministrului nazist al propagandei, J. Goebbels, iar ulterior, în timpul Războiului Rece, au fost multiplicat și replicate de foștii aliați ai URSS. În timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei s-a ajuns chiar la situația când, în etapa finală, propagandă s-a dovedit să fie atât de intensă încât, în cea mai mare parte, germanii au crezut în poveștile despre cruzimea rușilor. Drept rezultat, când trupele sovietice au ajuns îndeaproape de Berlin, oraș a fost măturat de un val de sinucideri în masă. Potrivit unor date, numai în ultimele două luni ale războiului cifra de sinucideri acolo a ajuns la 30-40 de mii.

Totuși, toți acești „experți” în materie de atrocități ale soldaților sovietici, care preferă să-i numească, pur și simplu, ruși, uită, de altfel, să menționeze că asemenea acțiuni împotriva populației civile (viol și jaf) au fost interzise în Armata Roșie la cel mai înalt nivel și erau pedepsite prin executare. Este relevant să cităm textul ordinului comandantului suprem I.V. Stalin „Cu privire la inadmisibilitatea atitudinii dure față de populație”: „Ofițerii și ostași ai Armatei Roșii! Ne îndreptăm spre țara inamicului. Fiecare trebuie să-și păstreze stăpânirea de sine, fiecare trebuie să fie curajos... Populația rămasă în zonele cucerite, indiferent dacă este vorba de germani, cehi sau polonezi, nu trebuie să fie supusă abuzului. Vinovații vor fi pedepsiți în conformitate cu legea marțială. În teritoriul cucerit, relațiile sexuale cu sexul feminin nu sunt permise. Cei vinovați de violență și de viol vor fi împușcați.”

O pedeapsă atât de severă, care în caz de necesitate era executată de instanțele curților marțiale, oferă fiecărei persoane rezonabile un motiv pentru a reflecta asupra veridicității tuturor presupuselor atrocități în masă care sunt adesea atribuite soldaților sovietici de către experții occidentali. România nu face excepție în acest caz. Mitul creat de cei cu atitudinea antirusă, cu acel „Davaî ceas, davaî palton” (tradus din „Dă ceasul, dă haina”), conform căruia trupele sovietice au jefuit masiv populația românească în 1944, are prea puțin de a face cu realitatea. Chiar dacă renunțăm la aspectul moral și etic al problemei și reducem totul la o logică primitivă, nici atunci un ceas de mână sau o haină nu merită ca cineva de dragul lor să-și riste viața. Prin urmare, noi îndemnăm încă o dată, ca oamenii să analizeze informațiile care apar în mass-media și să le compare cu faptele istorice verificate.

În mod firesc, apare întrebarea: cine beneficiază de pe urmele uleiului veninos al minciunii pus pe focul rusofobiei, infiltrat în conștiința publică a poporului român, după mulți ani de la încheierea ostilităților în Europa? Oare acest lucru se datorează apropierea aniversării celor 75 de ani de la eliberarea României de către Armata Roșie? ■